

MLADIKA

Izhaja 20. vsakega meseca.

Uredništvo in upravnništvo je v
Gorici, Gosposka ul. 2 (knjigarna).

Stane celoletno 8 Lir

Definsko blagovestje.

Legenda. Napisal Venceslav Belé.

(Dalje).

Jezušček in nedolžni otročiči.

Ko sedel Jezušček je, ljubkomilo
ljubljenčkom je zaklical povabilo:
»Le k meni, otročiči, prihitite
in vsi lepo krog mene se zberite!«

Vsi brž na grič so k njemu prihiteli
in mu v odgovor prav lepo zapeli:

»Jezus male k sebi kliče,
blagoslavljat otročiče,
nas objeti on želi.

K njemu torej pohitimo
in ga prav lepo prosimo,
naj nas on vse posveti!

Zvesto bomo poslušali,
vse lepo premišljevali,
česar Ti nas naučiš!

Radi hočemo storiti,
vse z veseljem izpolniti,
kar nam, Jezušček, veliš!«

Ko otročički pesem so končali,
objeti šli po vrsti so ga vsi.
On vsakega lepo blagoslovi
in se za pesmico jim vsem zahvali:
»Pri Vas največje moje je veselje!
Povejte mi sedaj vsak svoje želje!«
Vsi enoglasno so ga zaprosili:
»O, uči nas, da bomo prav molili!«

Očenaš.

»Najljubša prošnja v božjih je ušesih
ta: Oče naš kateri si v nebesih!...«
Tako je Jezus odgovoril
in zlati Očenaš jih naučil.
In ko so zvali vsi ga prav moliti,
jim Jezušček ukaže poklekniti.
So pokleknili in roke sklenili
in zlati Očenaš lepo molili.

Jezuščekova zahvalna molitev.

Potem pa Jezušček sam prelepo
Očetu molil je na čast tako:

»Otroke si izbral si in dojenca,
da Ti pleto časti in slave vence,
da iz nedolžnih ust Ti slava vré
in da le čista srca Te časté.
In kdor otrokom tem podoben ni,
v kraljestvo Svoje ga ne sprejmeš Ti;
Le kdor se sam kot otrok ponižuje,
ga Tvoja milost k Sebi povzdiguje.
Kar modrim in velikim si prikril,
nedolžnim si otrokom razjasnil.
Ti za otroke svoje si sprejel
in jih med zbere angelske prištel
te male, ker so čistega srca,
da gledajo Te — svojega Boga.
Ker vsi so ljubljene otroci Tvoji,
sestrice so in dragi bratci moji.
Zahvalim, sveti Oče, Te srčno
za Tvojo milost in dobroto vsol!«

O očetu in dveh sinovih.

Potem jim pravil zgodnico je mično, podučno pripovedko in resnično:

»Bil oče je, ki je imel dva sina in velik vinograd, ki dajal vina mu vsako leto v meri je obili, če bil obdelan je skrbno spomladi. Nekoč brez delavcev v največji sili obrnil oče se je v dobri nadi do sina prvega in naročil mu: »V vinograd pojdi danes, sin, na delo!« Nevljudno pa je sin odgovoril mu: »Ne grem!« — A brž ga to je zbolelo, da se premislil je in odhitel in storil, kakor oče je želel. —

Ukazal drugemu je ravno to, odgovoril mu ta je prav lep: »Brž grem, gospod!« — pa vendarle ni šel in storil ni, kar oče je velel.

Z besedo grdo prvi je grešil, v dejanju se očetu pokoril; z besedo lepo drugi goljufal, ker se besede svoje ni držal; tako grešila sina sta oba. Kateri pa je boljši od teh dveh, kateri njiju ima manjši greh in koga oče pač bolj rad ima? — Ko Jezušček vprašanje to zastavi, »O, prvega!« ves zbor mu glasno pravi.

(Dalje prihodnjič.)



Nekaj misli o gledališču.*)

A. Ambrožič.

Naši fantje mnogo igrajo, zlasti pri igrah društva. V mnogih krajih se sploh vse društveno delovanje izraža le v tem, da se prirejajo razne predstave. Da tega pojava ni mogoče hvaliti, je jasno dovolj. Vemo, da v takih krajih nastopajo na odru izmed moških večinoma fantje.

Vsem fantom, ki prirejajo razne igre, ki igrajo ali sami posečajo predstave doma in pri sosedih, bi rad spregovoril nekaj besed, podal nekaj vodilnih misli. V časih, ko naš podeželski oder tako živahno deluje, moramo biti pozorni, da ohranimo tudi v tej panogi našega izobraževalnega dela pravi idealizem.

Mnogo govorimo in pišemo o vzgojni važnosti gledališča. Toda dostikrat je taka hvala zelo pretirana. **Le takrat je gledališče res izobraževališče če igralci in gledalci razumejo svojo stvar precej globlje, ko se navadno godi.** Gledališka umetnost res zasluži, da jo negujemo; zasluži pa tudi, da jo očistimo vse zlorabe in vseh izrastkov, ki se jim je morala tekoma časa podvreči.

*) Ta-le članek je ponatis iz »**Mladosti**« 1920, orlovskega glasila, ki je bil obelodanjen pod naslovom: »**Orel**« na **gledališkem odru.**

Gledališka igra je po svojem začetku in po svojem bistvu nekaj jako vzvišene-ga. Starim Grkom, ki so začetniki naše drame, je bila predstava v gledališču služba božja. Gledališče jim je bilo svetišče. Po pravici se zato trdi, da je drama hčerka verske misli. Saj je tudi krščanstvo skozi stoletja uporabljalo gledališki oder v ta namen, da je nazorno predstavljalo nauke, ki jih je hotelo globoko v dušo utisniti svojim privržencem.

Tudi danes še pišemo in beremo o **gledališču-svetišču.** Navadno je to gola fraza; če pa hočemo opravičeno uporabljati ta izraz, moramo že malo globlje pogledati.

Verska misel je za človeka najvišja, ona ima do njega največjo pravico. Toda poleg postav, ki jih obsega vera, je človek podvržen še drugim postavam, pravimo jim zakoni. Toda kakšna razlika! Zakon sodi le o zunanjih delih človekovih, v njegovo notranjost, v njegovo dušo ne seže moč zakona. Vera pa gre v svojih zahtevah dalje. Ona presoja dušo, preiskuje srca in obisti, pregleduje človekovo mišljenje in hotenje.

Kako velikega pomena je za splošno нравnost človeštva, da se prav umeva ta razlika med božjo in človeško postavo;

pa tudi medsebojno spopolnjevanje obeh! Življenje je polno kričečih slik, ki nam pojasnjujejo to resnico. Koliko bi se lahko vedno učili, ako bi gledali z odprtimi očmi v svet! Toda prav redko nas pogled v svet boljša, ker smo preleni in prepovršni, da bi uporabili take slučaje sebi v prid.

Tu nam prihiti na pomoč glediški oder. Izbere si kak značilen prizor iz resničnega življenja in ga postavi v kar mogoče živahni obliki pred naše oči. Kar bi se morda v resnici zgodilo šele v par letih, se zgodi na odru v dveh, treh urah. Kar v resničnem življenju ne naredi toliko utisa, ker so posamezni dogodki preveč drug od drugega oddaljeni, vzroki dogodkov dostikrat premalo očitni — to izravna oder. Tu se nam ne predstavljajo le zunanji dogodki, temveč tudi njihov notranji razvoj, njihov potek od vsega začetka. Na odru se izsledijo vzroki in viri ravnanja, da se pojasni, zakaj se je nekako moralo zgoditi to, kar se je zgodilo, in ne morda kaj drugega.

Zato oder hvali in graja, priporoča in odsvetuje, plačuje in kaznuje. Po pravici se torej gledišče imenuje tudi sodišče.

Koliko ljudi poznamo, katerih življenje nam ni všeč. Radi bi jih predrugačili. Toda kako? S postavami jim ne moremo do živnega — preveč so zviti in pretkani. Dobre besede ne poslušajo — preveč so prevzetni. Zgledi iz življenja jih ne ganejo — preveč so lahkomišljeni in površni. Takim ljudem pa je mogoče z odra s primerno igro postaviti pred oči ogledalo, ki jim govori naravnost na srce. Brez usmiljenja se odkrivajo pri odprtem zastoru vse gube raznih grdih plati človeškega srca. Brez strahu pred zamero, brez obzirnosti na tega ali onega mogotca šiba glediški oder vsakovrstne nerednosti in nerodnosti, ki se zopet in zopet gode v življenju.

Zlasti ima tu mogočno besedo takozvana **zgodovinska drama**. »Zgodovina (povestnica) je učiteljica življenja«, pravi nregovor. Res je, toda zgodovina živi v knjigah, ki so mrtve, ki ožive v primeroma le redko sejanih bralcih in ljubiteljih povestnice. Kako vse drugače vpliva zgodovinski dogodek, če ga zdrava pesniška umetnost postavi na oder v obliki drame! Kar se je zgodilo pred mnogimi stoletji, oživi pred našimi očmi. Lopovi, ki so nekdat ob potokih solza in krvi svojih bližnjih kovali svojo lastno srečo, katerih ko-

sti so že davnaj strelnele pod rušo — morajo zopet na površje z vso grdobo svojega podlega značaja. Oživeti morajo vsaj za par ur na odru, svojemu spominu v sramoto, našemu veku v svarilo in pouk. Marsikateri gledalec utegne najti v takem ogledalu svojo lastno sliko. Ni neopravičeno upanje, da se mu bo vzbudila vest, da se bo zganila v njem boljša plat njegove narave.

Podoben vpliv smemo pripisovati takimimenovani **meščanski igri**. Smeli bi jo nazvati tudi **družabna (socialna) igra**. — Njena snov je zajeta iz »malega življenja«. Slika nam razmere ožje človeške družbe: mesta, trga, vasi, posameznih družin. Koliko poučnih, vzgojnih stvari lahko vplete med razne mikavne prizore! Krivica, nasilje, pohlep po denarju, žalostne posledice raznih strasti, kakor so pijančevanje, strastna igra, igračkanje v lužbenzkih stvarih, zakonska nezvestoba itd., najdejo na odru pravično obsodbo in na gledalca blažilno vplivajo. Krepost, značajnost, požrtvovalnost se pokažejo v pravi luči in plemenitvijo duše igralcev in gledalcev. Posledice zanemarjene vzgoje pri mladini bi našle na odru jako primerno mesto, da bi se jih na lahko umeven način postavilo pred radovednim občinstvom v pravo luč.

To so seveda le nekatere izmed **solnčnih strani** gledaliških predstav. Pa že te opravičujejo, če pridejo res do veljave, one naslove, ki jih dajemo gledišču: svetlišče, sodišče, vzgajališče.

Toda — ali pazimo na naših društvih na te tako važne stvari? Ali ne izbiramo marveč iger brez globljega preudarka, kaj hočemo z igro doseči? Ali ne igramo v večini slučajev le za to, da sploh igramo, da zabijamo čas, da zaslužimo nekaj vstopnine, da se reče: to društvo deluje? — Te reči spadajo med **senčne strani** naših odrov in tudi te bi bilo treba enkrat postaviti iz sence, na sonce!

Zapomnimo si: Igra, ki **nima vzvišene ideje**, je zanič, naj bo še tako pisana in bogata njena vsebina. Tudi burke, ki so sicer namenjene zgolj zabavi, morajo imeti zdravo jedro. Sicer naj pa gola zabava le redko stopi v ospredje. Igralci in gledalci naj si bodo svesti, kaj je ideja igre, katero igrajo, oziroma gledajo. Zato je dobro, zlasti pri začetnikih, na globlji pomen igre opozoriti.

Zato kličem: Fantje! Idealizem tudi — na gledališki oder-

Alkohol in socialno vprašanje.

(Franc Kodrič.)

Kakor zagonetna sfinga nam stoji nasproti socialno vprašanje, vprašanje ali se bo človeštvo prenovilo mirnim potom, ali bo moralo oprati svoje grehe v potokih krvi. Dan za dnevom stopajo na površje novi obrazi, mračni in grozeči ter nam vzbujajo strah, kaj bo. Socialno vprašanje je vprašanje preko katerega človeštvo ne more. Od rešitve tega vprašanja je odvisna usoda človeštva. Ako pa hočemo to vprašanje rešiti, je moramo začeti reševati pri koreninah. Spoznati moramo vse vzroke, ki socialno bedo povzročajo in ko smo jih spoznali, si moramo vestno prizadevati, da jih odstranimo. Med mnogoštevilnimi vzroki socialne bede je tudi alkohol. Ono socialno bedo povzroča, toda prav pogosto je le njena posledica.

Alkohol je strup in kot tak škoduje človeškemu organizmu, ako ga preveč použijemo. Kako usodno deluje alkohol, spoznamo najbolje pri pijancu: Zabuhel, s sumljivo rdečico preprežen obraz, motno oko mesto jasne luči človeške duše, vid peša, duh izgublja na svoji čilosti, noge drže telo pokoncu z neko negotovostjo, roke se tresejo. Taki so zunanji znaki še lučjega notranjega opustošenja: Volja postaja vedno šibkejša, mišljenje je površno, nič več ni one notranje sile, ki ustvarja pri treznem človeku lahko čuda. Pretresljiv vzgled družinske tragedije povzroča ne po alkoholu nam nudi F. M. Dostojevskega roman »Zločin in kazen«: »Na divan! Kar na divan ga položite z glavo semkaj! Povezili so ga na ulici. Pijanega! je kričnil nekdo. Vsa bleda je stala Katarina Ivanovna in komaj je dihala. Otroke je obšla groza. Mala Lidijca je zakričala, planila k Poliju in vztrepetala po vsem životu.« Kako žalosten prizor! Ali bi ne mogli primerjati s tem poveženim pijancem naroda, ki je udan pijančevanju? Ali ne bo takega naroda zatrl močnejši in treznejši narod?!

Oglejmo si nakratko, kako pogubno upliva alkohol na delavca-proletarca in njegovo družino. Ozreti se hočemo najprej na kvarne posledice alkoholizma, ne glede na njegov izvor. Delavec, ki si s

trudom in naporom svojih fizičnih in psihičnih sil služi svoj kruh, dobi navadno le toliko plačila, da komaj borno preživlja sebe in svojo družino.

S svojimi prihranki mora vestno štediti, če hoče, da mu ne bo zmanjkalo najpotrebnejšega. Vsak vinar ima zanj pomen, priti mora na pravo mesto. Dasi ne moremo pri delavcu pričakovati posebnega blagostanja, vendar je večini delavstva v normalnih razmerah dana možnost, da živi vsaj človeka vredno življenje. Kako pa je v resnici? Kaj nas uči vsakdanje življenje? Koj opazimo navadno, ako obiščemo stanovanje delavca proletarca? Ali nas ne pozdravi beda? Ali nam ne kliče kopicca slabotnih otrok: »Bedni smo!« Kaj je temu vzrok? »Sedajni kapitalistični red«, bo vsakdo odgovorjal. Toda zakaj toliko drugih delavskih družin živi udobno? Tej bedi je v veliki meri — če ni kake druge nesreče — kriva zapravljenost, pijančevanje.

Mož zapravlja svoj trdo prisluženi denar, mesto da bi skrbel za svojo družino. Kako velike vsote porabijo delavci za alkohol v primeri z ostalimi izdatki, naj nam služi zgled vzet iz Badenskega na Nemškem.¹⁾ Vsled skrbnega preiskavanja nam je znano, koliko porabi vsak posamezni tobačni delavec na Badenskem za alkohol. Delavec, ki je dobival (1890 l.) letnih 456 M, je porabil 104 M za pivo in samo 45 M za meso. Vse je vzelo seveda povprečno. Splošno se je potrosilo za nepotrebno pivo še enkrat toliko kakor za potrebno meso. Vendar pa moramo pomisliti, da letni izdatek 70—100 M še nikakor ni pomenil pijančevanja. Koliko denarja so potrosili šele pijanci, ki jih ni bilo prav malo!

Te številke povzete iz omenjene publikacije nam dajo misliti. Skoro četrtnina vse plače steče po grlu. Kje je potem denar za ostalo? Kaj čuda potem, če je delavec sam zanemarjen, zamazan, a žena nje-

¹⁾ Die soziale Lage der Zigarrenarbeiter in Baden Karlsruhe 1890.

gova z otroci pomilovanja vredna reva, ki prenaša vso težo revščine. Zvečer ne ve, kaj bo prihodno jutro kuhala, otroci so vsi zamazani, odeti v obleko, ki je bolj podobna cunjam, brez vsake vzgoje, prepuščeni samim sebi in neusmiljeni bedi. Zares žalostno! Ako se je alkohol ugnezdil v delavski družini, ima zelo žalostne posledice. Prvič kar se tiče zdravstvenih ozirov. Mož popiva na račun svojega zaslužka, pogosto tudi žena ne zaostaja. Oba pešata, ker pomanjkljiva hrana nikakor ne more nadomestiti velike zgube vsled alkohola. Deca se zanemarja, hodi okrog strgana in trpi lakoto. In narod, ki izhaja iz pijančevanju udanih staršev tudi ne more biti »zdravi rod bodočnosti«. Še neprijemno pogubnejši je vpliv na duševno življenje. V družini, katere glava je udana alkoholu zaman iščemo umevanje za kaj višjega. Otroci duševno zaostajajo, posurovijo, otopijo. Ali niso taka nesrečna pomilovanja vredna bitja nekak večer in strašen protest proti grdi strasti pijančevanja? In takih bitij ni malo, na milijone jih štejemo.

Čisto jasno je, da prinaša pijančevanje ogromno škodo narodu, državi in človeški družbi sploh. Če celice, iz katerih sestajajo narodi, oziroma države, niso zdrave, ne more biti zdrava celota t. j. narod ali država. Narod ali država v katerih cvete pijančevanje, sta zapisana smrti. O tem nam priča zgodovina. Da je propadel kak narod ali država, je bila skoro vedno kriva nenravnost, torej tudi pijančevanje, ki je strast. Ali ne odmeva iz razvalin rimske države svareč klic: »Ne nravnost, torej tudi pijančevanje, je poguba.« In ali niso v najnovjšem času po nekaterih krajih Amerike Indijani že skoro popolnoma izumrli ravno vsled žganja, ki jim ga vsiljujejo kulturni Evropejci? Pa tudi če alkoholizem ni tako strašno razširjen, da bi moral privedi do propada, ali ne pomenja vendar velikanske zgube? Ali ne trpi vsa človeška družba, če mora vzdrževati toliko umobolnih (večidel vsled alkohola) mesto da bi ji koristili. **Narod ki je udan alkoholu, je zapisan smrti, država v kateri cvete pijančevanje stoji na trbljih temeljih!**

Naš kes.

(Prosta po psalmu.)

Smiluj se, Milost sama, dobri Bog,
nas padlih v greh — oj Evinih otrok!
Smiluj se nas! Uniči našo zlobo,
iz duš preženi greha smrt, trohnoho!
Preišči nam srcé, obisti,
nas grehov vseh očisti!
Spoznamo svojo hudobijo,
saj grehi vedno nas težijo.
Le Tebi smo grešili,
pred Tábo zlo storili.
Kaznuješ v gnevu svojem nas ostro,
priznamo: prav, pravično je tako.
A glej! Bil v grehah vsakdo je spočet,
že v grehah smo rodili se na svet.
Resnico sveto vendar smo ljubili,
skrivnostin Tvojim verno se čudili.
Čuj! Milost Tvoja naj nas poškropi:
bolj beli od snegá takej smo vsi:
radostno veselo poskoči na plan
prej tužno v prah strti zemljan.
Na grehe naše več ne glej,
uniči vse jih za vselej!

Srcé nam v prsih čisto vstvari,
nam zopet pravega duha podari.
Da pred Teboj živimo v prostosti,
ne vzemi nam duha svetosti!
Da spet blagost nas Tvoja radosti,
Duha kreposti daj kot prejšnje dni.
Tedaj spozna brezbožnik Tvoja pota,
zavrže greh in kar bilo je zmeta.
Še čuj! Zabrani znova teči bratsko kri:
in jezik naš te srčno-vneto proslavi.
Odpri nam ustna: pesem Tebi v slavo
iz prs krepko donela bo v višavo.
In kaj želiš od nas? kateri dar
naj položimo Tebi na oltar?
Prežaljeni duh Gospodu je najlepši dar,
srcé skesano — zavržeš ga nikdár.
Razdrt mnog dom je v naši domovini,
pa vstane lep in nov na razvalini.
In vse krasneši sine sreče dan,
ko narod naš Ti služi srčno vdan.

Filip Mariešič.

Sedmeroglava zver.

I. K.

(Nadaljevanje.)

Pero, kako neznatno, kako drobno orožje je to, — in vendar kako mogočno in odločilno posega v razmere človeškega življenja! Saj

»pogovor, ko na ušesa več ne bije, ko zjutranja meglá se v nič razide, kar v bukvah je natisnena vpije — —«

(Prešeren).

Že Pilat je rekel: **»Kar sem zapisal, sem zapisal!«** — in odlej do danes in od danes do konca sveta se bodo brale v sramoto trdovratnim Judom vrhu križa besede: **»Jezus Nazareški, kralj Judov.«** — Pero je — rekel bi — tvornica javnega mnenja, je — šesta velesila. Njegova moč je neverjetna: z malo besedami, ki jih napiše na papir, more storiti neizmerno veliko dobrega za sedanost in bodočnost.... En sam važen spis večkrat že zadostuje, da je ves omikan svet po konci in se razgovarja, preudarja, sklepa ter se deli v mogočne stranke. Vzemimo n. pr. to all ono imenitno okrožnico rimskega papeža; zanjo se zanimajo ne samo milijoni vernih katoličanov, ampak tudi krivoverci, brezverci in celo pagani.

Eno najlepših in najkoristnejših naših opravil na zemlji je prebiranje dobrih, v pravem verskem duhu pisanih knjig in časnikov. Ti so, lahko rečemo, najplemenitejši in najzvestejši prijatelji vsake družine, da, vsakega človeka. — Koliko lepih vzgledov ljubezni do Boga in bližnjika, zvestobe do naroda in domovine najdemo v dobrih knjigah in časnikih! Kako vzpodbuja tako zdravo čtivo mladino k čednosti, kako jo navdušuje za velika, plemenita dejanja, kako čvrsto jo vzgaja, da bo enkrat steber veri in domovini!

Z vso pravico je lahko rekel pokojni papež Leon XIII.: **»Dober katoliški časnik je neprenehán misijon.«** — Pokojni Pij X. pa je rekel še kot kardinal v Benetkah, ko je svoje vernike vzpodbujal, da bi podpirali kat. list **»La difesa«** (Obramba): **»Nohena žrtev mi ne bo prevetka, da obdržim ta list. Ako treba prodam tudi svoj**

prstan, naprsni križ in celo kardinalsko obleko; ker na vsak način hočem, da izhaja ta časnik še nadalje.« —

Znano je, da je slavni vojskovodja Napoleon I. imenoval poleg Anglije, Rusije, † Avstrije in † Prusije velikega katoliškega učenjaka Görres-a peto sovražno mu velesilo. Görres je namreč izdajal list: **»Rheinischer Merkur«**, ki je z ognjeno besedo dramil in navduševal celo Nemčijo k skupnemu boju proti Napoleonu. Ako se je bal Napoleon že moči enega peresa, kako orjaško moč tvorijo še-le tisoči in tisoči dnevnikov in časopisov; kako pogubno torej delujejo slabi časniki v deželah, kjer so v pretežni večini! —

Poguben vpliv slabega čtiva.

Boj besede z besedo, boj laži z resnico se prišteva po pravici najkrutejšim in najsilnejšim, kar se jih bije v človeški družbi. Ta boj je tako star, kakor človeški rod; vendar se pa vrši dandanes na poseben način. V brezbožnih in nekrščanskih časnikih naše dobe kaže se nam duh laži v oni strašni podobi, katero je videl sv. Janez v skrivnom razodetju (8, 1.):

»In videl sem zver priti iz morja, katera je imela sedem glav in devet rogov, in na njenih rogovih je bilo devet kron, in na njenih glavah so bila imena preklinjanja.« — Kakor je prišla ta zver iz temnih globočin morja, tako prilitaja slabo časopisje med nas iz temnega morja laži, obrekovanja in zavijanja, ter ima mnogo glav, ki mu služijo.

Dočim ljudstvo brezskrbno dremlje in sanja, zbira zver okrog sebe svoje služabnike: vsi elementi, vse iznajdbe so v njeni službi. — **»In so molili zver«** — pravi sv. Janez — **»rekoč: Kdo je zver enak in kdo se more z njo bojevati?«** — Ministri in državniki kleče na kolenih pred njo, ji razodevajo svoje tajne načrte ter jo prosijo pomoči in podpore. Oderuhi, vojni dobickarji, verižniki in drugi izmozgovalec ljudstva ji prinašajo darove. Učenjaki in profesorji pišejo cele noči v njeni službi

ter dokazujejo, da je resnica laž, laž pa resnica, da je čednost greh, greh pa čednost, da je dobro hudo, hudo pa dobro, da je tema luč, luč pa tema. Pesniki in umetniki, podkupljeni z denarjem, olepšujejo razuzdanost in strast s sijajem čednosti. — Med tem pa švigajo električne iskre križem sveta in brzovjav in telefon pripovedujeta uredništvu sveže novice iz najdaljših mest in dežel. — Nato zagrme tiskarski stroji, kolesa zabrenče in kmalu zlete v milijon in milijon iztisih dotiskani časniki po svetu. — **Res, kdo se more s to zverjo bojevati?** —

»Njej« — pravi dalje sv. Janez — »je dana oblast čez vsak rod in ljudstvo in jezik in narod«. — Ni je dežele, ni ga mesta, ni je vasi, da, ni je skoraj hiše, v katero ne bi bila časniku odprta pot. —

In kako bero ljudje take časnike! — Bero jih ne samo z zanimanjem, ne samo z radovednostjo, — ne! — temveč s strastjo! Se pred zajutrkom se vržejo na svoj časnik in požró z nepopisno slastjo njegovo vsebino. To je prva dušna hrana tako državniku, kakor profesorju; tako meščanu, kakor delavcu; tako izvoščku na kozlu, kakor branjevki pod strgano marelo ali kuharici pri ognjišču. —

Kaj pa ponujajo taki časniki človeku kot dušno hrano? — Sv. Janez pravi o tisti zveri: »In je odprla svoja usta v preklinjevanje zoper Boga, preklinjati njegovo ime in njegov šotor, in tiste, ki bivajo v nebesih«. — To, glejte, delajo slabi časniki v popolnem obsegu. Božje bivanje, božjo previdnost, božje zapovedi, učlovečenje, odrešenje, večno kazen in večno plačilo, — vse to zasmehujejo, iz vsega tega se norčujejo. — Šotor Gospodov, t. j. od Kristusa ustanovljena cerkev in njen začetek, njeno delovanje in njene ustanove krivo tolmačijo in pačijo ter vzbujajo proti vsemu sovražstvo in zaničevanje. Vse, kar je plemenitega, vse, kar je svetega in lepega, sumničijo in blatijo, razbrzdanost in nenravnost pa poveljujejo in hvalijo. In, ker jim ni v njihovem boju proti večnim resnicam nič bolj na potu, kakor katoliška cerkev, zato so obrnjeni njihovi napadi v prvi vrsti proti katoliškemu ljudstvu.

Res, da nastopajo proti takemu pogubnemu početju duhovniki v cerkvi; —

toda ali more njihov glas premagati glas zveri, ki govori iz milijon ust? — En sam slab zakotni listič, ki ima le 1000 naročnikov in izhaja enkrat na teden, ima, ako bere vsako številko deset ljudij, vsak teden 10.000 bralcev. Kje dobimo pridigarja, ki bi imel vsak teden redno 10.000 poslušalcev? — In ako bi jih tudi imel, kdo ga pa posluša s takim zanimanjem in s tako radovednostjo, s kakoršno se navadno bero slabi časniki? — Mislimo si pa sedaj kak velik dnevnik, ki izhaja vsak dan v 80.000 do 100.000 izvodih, — ali pa časnik, ki izhaja dvakrat na dan ter ima 800.000 do enega milijona bralcev. — **Kdo se more bojevati s tako zverjo?** —

Bojujejo se proti njej tudi misijonarji. Toda kateri misijonar pridiga dan na dan po celi deželi, v vseh kočah in palačah, državnikom, uradnikom, profesorjem, trgovcem, obrtnikom, delavcem in — tistim, ki ne zahajajo več v cerkev?! —

Proti tej zveri se vojskuje nadalje krščanska šola; toda kaj bo število njenih učencev v primeri z milijoni onih, ki redno in pazljivo bero in poslušajo slabe časnike! Soli človek odraste, časnikom ne; šola ima počitnice, časniki ne...

Le eno orožje imamo, s katerim se lahko uspešno bojujemo proti sedmeroglavemu in deveterorogatemu zmaju laži in pohujšanja, in to je — dober katoliški tisk, zlasti katoliški časniki. —

Dajte nam dober tisk, in prenovili bomo obličje zemlje! — Prijatelji in sovražniki božji so med časnikarji; pero je njihovo bojno kopje, papir njihova zastava, časniški predali bojno polje, vsaka vrstica en vojaški oddelek, vsaka črka en vojak. —

Katoliški mož bodi prijatelj katoliškega tiska! — Katoliški mož bodi apostol katoliškega tiska! — Razborit mož, Fran Higersperger, major v pokoju, je rekel, ko so mu vsiljevali neki židovski časnik: »Kdor želi poginiti, naj le pije strup; jaz pa želim srečno živeti in srečno umreti, zato uživam le zdravo hrano«. —

Tako govorimo in delajmo tudi mi! — Nočemo strupa, ampak zdrave hrane za naš pošten denar! —



Pismo dekliškim srcem.

Kako, da vđobite danes, predraga dekleta, zopet svoje posebno dekliško pismo v »Mladiki«? Veselje in hvaležnost mi potisnila danes pero v roke, da Vam pišem. Pohvaliti Vas hočem, prav iskreno pohvaliti; pa nikar ne mislite, da se Vam hočem sladkati, ali se Vam prikupovati, nikakor, ampak resno mislim s svojo pohvalo. »Vendar enkrat« boste rekle in veselo vskliknile: »Vendar eden, res bela vrana, saj tako vsi gledajo, kako bi lopnili po nas. Ni še dolgo tega, kar smo brale neko prav »kroftno« pesem v »Gor. Straži«. Res da nas na vse zadnje ta ne briga, saj ni bila namenjena slovenskim dekletom, ampak le njihovim izvržkom, a tudi drugače moramo preslišati toliko pikrih in toliko zbadljivih... danes pa kar naenkrat — pohvala. Odkod to vendar? ti zlata naša Mladika, kaj se je vendar zgodilo, da nas doleti ta čast, kako pridemo vendar do te slave me jugoslovanska dekleta v Julijski Beračiji...?

Le počasi, mlade nagajivke; za vse tiste pikre in zbadljive, katere ste morale — naj si bo že zasluženno ali nezasluženno — bridko prenašati, nisem in ne morem biti odgovoren, zato me le lepo pustite s tem pri miru in poslušajte že enkrat, česa mi je danes srce polno, da ne more mirovati, dokler Vam veselja ne zadrhti: »Bravo, dekleta! To je bil tudi Vaš dan, dan naših mladenk... Letošnji praznik sv. Cirila in Metoda namreč.«

Še danes Vas gledam v duhu, kako se Vam je ta dan iskril obraz; gledam še v duhu vse tiste nepregledne vrste naših deklet, kako so trumoma korakala v naše cerkve iskreno častit slovanska naša sv. apostola. Da, tekmovala ste ta dan z našimi mladeniči, hoteč vsemu svetu jasno pokazati, kako gorka so srčna čutila nepremagljive dekliške ljubezni do naše nesrečne — a ravno radi te nesreče tem gorkejšje ljubljene domovine.

Toliko lepega smo slišali ta dan o Vas, iz vseh krajev naše dežele so prihajale navdušene vesti, kako ste pomagale proslaviti naš veliki praznik z iskreno molitvijo, z lepo pesmijo, s tisoči rož, z nabranimi darovi v dobrodelnne namene... Da, ta dan ste se postavile ve dekleta na-

ših Brd ve hčerke naših romantičnih gor, Vipavke naše in ve mladenke našega tršnega Krasa: od izvirka bistre Soče pa tja do Snežnika visokih vrhov: vsa dekleta eno veliko srce, vsa ta dekliška srca en velik, velik kres plamteče svete dekliške ljubezni do vere in domovine.

Sedaj pa malo vprašanje, dekleta. Ali bi hotele dovoliti, da bi ta kres, na Sv. Cirila in Metoda dan na novo prižgan, v Vaših srcih kedaj zopet ugasnil? O, le tega nikar! Potikajte le pridno ta ogenj, prilivajte mu olja iskrenega navdušenja, gojite, o gojite v svojih srcih ta plamen plemenite ljubezni. Vse svoje besede postavite v službo te velike ljubezni, vse svoje misli in vsa svoja čustva, vsa naj bodo prežeta te lepe ljubezni! In dejanja tudi: kjerkoli in kadarkoli le morete, pokažite v dejanju, da ste res prave dobre katoličanke, navdušene, nevstrašene Slovenke.

Ali kakor Vam verujem, da to hočete, se vendarle bojim, da bi mogel ta ogenj Vaših src, če ne ugasniti, vsaj pojemati. Veste, zakaj se tega bojim. Zato, ker ste tako malo ali skoro nič organizirane. Da, dekleta, organizacije Vam manjka, dekliške organizacije manjka v naši deželi. — Po naših mestih in vaseh živite večinoma vsaka sama zase, skoro nobene skupnosti, brez vodilnih misli, nekam tja v en dan. Marijine družbe so v tem oziru velik blagoslov, v njihovem okrilju se lahko dosti organizira, toda Mar. družbe so v prvi vrsti cerkvene ter imajo druge namene. Rabile bi pa splošne, vse kraje obsegajoče dekliške organizacije, rabile bi nekakih dekliških zvez, ki bi družile vsa naša poštena dekleta. Vem, da je misel v tej obliki skoro neizpeljiva. A na vse zadnje saj ni treba posebne ustanovitve take dekliške zveze, ko jo že imate v vsaki vasi, le zavejte se je! Poglejte v nedeljo, ko ste skoro vse skupaj, krog sebe in videle boste, kako veliko število Vas je v vsaki vasi. Zavejte se svoje stanovske skupnosti; pogumnejše naj stopijo naprej in naj druge malce navdušijo, pa imate v vsaki vasi brez posebnih formalnosti svojo dekliško zvezo. **Stanovska dekliška zavednost na dan!** Jugoslovanska dekliška zveza na plan! Hočete še malce splošnih pravil za

svojo zvezo? Zapomnite se jih in vzemite si jih k srcu:

- 1.) Ljubite svojo domovino.
- 2.) Ljubite in spoštujte druga drugo.
- 3.) Bodite enakopravne, ne povišujte se druga nad drugo, ne delajte stanovskih razlik. Vse ste eno: vse ste sestre jugoslovenske.
- 4.) Bodite iskrene, ne pretvarjajte se.
- 5.) Podpirajte druga drugo v delu za prosveto.
- 6.) Vzajemno in složno pomagajte revežem in sirotam.
- 7.) Vsikdar in brezizjeme govorite le svoj materni jezik, spoštujte in čuvajte ga kakor punčico svojega očesa!

8.) Sestajajte se ob nedeljah popoldne, navdušujte se pri svojih sestankih v iskreni dejanski ljubezni do domovine:

9.) Ne posnemajte v noši tujerodnih blaznosti. **Uvedite povsod in oklenite se naše narodne noše.**

10.) Izvolite si »Mladiko« za svoje glasilo, ki naj Vas vodi in vzgoji v krepke jugoslovenske mladike, iz katerih naj vzraste v bodočnosti močan in zdrav jugoslovenski rod.

Ako se tako med seboj organizirate, boste nepremagljive. Ta pravila naj Vam bodo kažipot boljšim dnem nasproti. Kres, prižgan v vaših srcih na Ciril-Methodov dan, naj ne vgasne več nikdar.

Dekleta! Kvišku srca, kvišku jugoslovska dekliška srca! J.



Ljubemu domu.

Predragi dom! jaz ljubim te,
Ti zemeljski moj raj;
nikdar, nikdar ne zabim te,
moj mili rodni kraj!

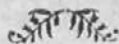
Na tujem v tugi se topim,
nikomur ljub, — prognan! — —
Oj pridi, srčno hrepenim,
že moj rešitve dan!

Naj vidim: ali še živé
mi oče, mamica?
Mar ljube brate in sestré
že krije jamica?

Oj vse mi vojna vzela je,
kar ljubil sem srčno.
A záte dom! pa vnela je
sreé še bolj gorko —

Oj še, moj dom! sreé plamti
in zmir plamtelo bo,
do zadnje kaplje dam krvi —
da te otelo bo.

Pozdrav goreč ti sporočim
s tujine, sin solzán.
Čuj, v tvojo službo posvetim
sreé, in krepko dlan!



Na morju.

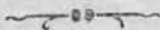
Glej, švigajo strele in morje besni,
hrumijo pomorski valovi;
vse v dalje neznano letí in hití —
oj grozni vodeni gradovi.

Naj švigajo strele, naj morje besni,
si, barčica, vendar dospela
čez bučno valovje, nevarne čeri
do svojega rodnega sela ...

Pozdravljeno, selo, ti tili pristan,
pozdravljeno, sivo bregovje,
čez bučno valovje prijadral sem sam,
čez divje, besneče valovje.

Povezal sem jadra, zdaj mirno naprej,
ti, barčica moja, le plovi —
ti srce nemirno nazaj še poglej,
kje šumni ostali so dnovi. — — —

Anton Ivančič — Javorje.



Marijinim hčeram.

Gospodinja, ki je redna in čedna, mora biti tudi varčna, če hoče dobro gospodinjiti.

Par besedi o varčnosti.

I. Varčna je ona gospodinja, ki skrbno hrani in množi imetek; razumno ga uporablja, po nepotrebem ničesar ne izda. Varčnost je sredi med skopostjo in zapravljenostjo. Tu velja popolnoma pregovor: v sredi, v zlati skledi.

II. Kako naj me najdemo to zlato sredo, kako naj se vadimo v varčnosti?

a.) »Obrni vinar trikrat, predno ga izdaš!«, pravi pregovor. Zapravi se hitro, dobi težko. Kadar kupuješ, se vprašaj: ali je stvar potrebna, ali koristna, ali pa se morda brez škode pogreša. Potrebni izdatki ne poznajo varčevanja. Kar kupiš, sproti plačaj; kadar greš kupovat, ne nosi seboj mnogo denarja, sicer vse zapraviš. — Če mladenka v mladih letih troši, ne bo gospodinja nič boljši!

b.) »Varčna gospodinja stopi za kurjim peresom čez plot.« Pregovor uči, da se ne varčuje le z velikim, varčuje se tudi z malim: Znana vam je povest »Luknja v rokavu«. To povest bi morala znati vsaka gospodinja. Koliko denarja se prihrani, če se obleka o pravem času zašije! Gorje gospodinjji, če ne zna šivati; vsak šiv je treba plačati. — Veste same, koliko truda

stane, nabaviti si perilo; in vendar, kolikokrat pusti ta ali ona perilo dolgo časa umazano ležati: šiv za šivom popušča, cbleka preperi, se trga. — Varčno oko zapazi vsako potratnost in zanikernost: Kako se v kuhinji malone cel dan brez potrebe kuri, ali žge luč pri belem dnevu; ali kaj podobnega. — Kdor malo prezira, tudi velikega nima!

c.) **Nespametna varčnost, je mati skoposti!** Gospodinja, ki jo posli in reveži tožijo radi njene skoposti, gotovo ne varčuje pametno. Varčna gospodinja ima odprte roke za siromake, za dobrodelnost. Lepe cerkve, bolnišnice, hiralnice, vzgovališča, misijoni: vse to je često v prvi vrsti vzdrževano s prihranki varčnih.

III. Cenj. tov.! Kjer je gospodinja skrbna in varčna, tam je tudi blagostanje doma. Kjer gospodinja ne zna varčevati, tam gre gospodarstvo rakovo pot; kjer pa je gospodinja skopa, tam ni blagoslova, ni sreče, ni zadovoljnosti, ni miru ne v skopuhovi, ne v zapravljenčevi hiši: Vse to nas nagiba k pametni varčnosti.

Zrno do zrna pogača
pregovor veli —
do teka tam ni
kjer odpodijo berača.

(Govor Mar. dr. v Senožecih.)

Ave Marija.

Izginjajo nočni mrakovi,
svetloba otvarja dan,
se zbudajo tihi lesovi
in dol in zelena plan.
S pozdravom najprvim jaz iščem le eno,
Marijo, na veke češčeno:
Ave, ave Marija!

Na poljih brstečih se skriva
poldanskih ur blagoslov,
čez grudo razgreto se zliva
na tisoče sladkih glasov.
To petje poldansko te eno pozdravlja,
v stoglasnih izlivih ponavlja:
Ave, ave Marija!

Ko zarja večerna dviga
nad lehami nočni kres,
ko zvezda ob zvezdi se vžiga,
doni do žarnih nebes.
Vse pesmi so blaženovni pozdravi
Mariji, kraljici v višavi:
Ave, ave Marija!

M. Elizabeta.

Odsevi.

(Henrik Soča).

1. Nad pesmijo.

V nedeljo popoldne sem krenil v gozd za vasjo. Blagodejen hlad mi je objel telo ko sem šetal med drevjem; In duša mi je bila vesela in vedra ker jo je za trenutek, oprostil hrepenenje.

Gozd je svetišče miru, je svetišče pozabljenja.

Hodil sem od drevesa do drevesa, obujal si spomine, ko so bili vrhovi teh dreves moji, — ko smo se otroci poganjali po teh vejah kakor mlade veverice.

Vrstili so se spomini odleglih let, ki se ne vrnejo več nikdar.

Utrudil sem se in iskal prostora, da se odpočijem, pa zagledam skozi grmovje nekaj belega, svetlega. Tiho se splazim blizu.

Na zeleni trati, obdani od visokega drevja, je sedela sosedova mladoletna hčerka Ivanka; V naročju je imela knjigo, in počasi polglasno čitala pesem. Tik za njenim hrbtom sem bil, in ni me še zapačila. Nepremično je zrla v knjigo, lep je bil ta obraz, ko sem ga gledal od strani in bil je videti skoro žalosten. Tiho pojoč je čitala:

Pogled ti čist, oko mirno,
v njem seva celo ti nebo,
in meni v njem leskeče
odsev vže davne sreče...

Srce se v prsih mi topi,
zamaknjeno v nekdanje dni,
v presrečno dobo cveta —
o zlata zlata leta!

Tesno tožno, mi je bilo pri srcu, ko sem slišal te verze iz ust otroka, ki je tako otožno žalostno povdarjal, besedo za besedo.

Pri zadnjih besedah ji je glas drhtel; in ko je končala ji je privrel potok solza po licu. Glava ji je klonila, in iz med prstov so ji kapale solze, na knjigo in na mehko svežo travo. Kakor iz dna duše je prihajalo to ihtenje.

Tiho sem jo zapustil, da me ni niti opazila, in ko sem bil sam, sem se vprašal... Od kedaj so otroci z zreli očmi, in z zrelo dušo?...

Oj, nesrečni vek, ki trgaš srečo in mir srca!

2. Grozd.

Tudi kmečka duša je polna poezije; sama božja večna poezija je v kmečki duši. Neizčrpljiv zaklad lepote in plemenitosti hrani kmečka duša. V boju za obstanek in življenje ni posirovelo kmečko srce; ampak oplemenilo se je, navdalo z lepimi čustvi in ljubeznijo. Vedno pri zemlji, je vzljubilo svojo zemljo, svoje delo. In ločitev od rodne grude je marsikateremu kmečkemu srcu smrt.

Tako globoko ljubi kmečka duša.

Stari Kasovec je prilezel iz bajte v svoj vinograd. Solnce se je poslavljaljo za gorami in ura na zvoniku je kazala šest. Vsi vinogradi in gozdovi so se svetili v suhem zlatu večernega solca. Iz vasi se je slišal otročji krik, in iz nekega vinograda se je čul razposajen žvižg fanta.

Hodil je počasi med nasadi in ogledoval grozdje. Obraz star, rjav kot zemlja, se mu je svetil radosti. Trte so bile obložene kakor že dolgo ne; težke cule grozdov so visele proti zemlji.

Kasovec se je sklonil, prijel z obema rokama lep žareči grozd kraljevine, in pritisnil svoje vele razpokane ustnice na zoreče sočne bujne jagode. In solza velike ljubezni mu je spolzela po licu... in pogled hvaležnosti se mu je dvignil proti nebu.

Solnce je zašlo; in čez hribe in doline se je oglasila vesela pesem čričkov.

3. Dekle na hribu.

Na hribu stoji dekle; prislonjeno je na črešnjo, in črešnja vsipa bele cvetove na tla in na njene zlate lasi. Oči zro zamišljeno po dolini, in se včasih nemirno ozirajo na pot, ki se vije v podnožju hriba. Mlado je še to dekle. Oči in obraz je še vse otroško.

Vsa dolina in vsi griči so v cvetje odeti. Kakor novopadli sneg so vse razcvele črešnje; omamljivi vonj sladke pomladi preveva ozračje, se razprostira na

okrog, in lega človeku na srce... In v ta blagoslovljen nedeljski dan se glasi lepa pesem slavčeva; tako čudovito milo, tako čudovito sladko.

Vedno bolj je nemirno dekle, vedno težje nekoga pričakuje. Oči zrò, kakor prikovane na pot pod hribom.

Hipoma so se prikazale izza ovinka dve osebi.

»On je, on je,« je govorilo dekletu burno srce.

»Ni sam;« dekle je hipoma prebledelo.

»Ali kedo je ona ženska ž njim?« se je povpraševalo dekle.

Napeto je pričakovalo; ali on ni krenil gor; k njej, kakor navadno, a krenil je skupno s svojo spremljevalko naprej po beli cesti.

Dekletu je prišlo slabo. Zgrudilo se je na tla in brizgnilo v obupen ploč; in se zleknila v pekoči bolečini po travi.

Kajti prva prevara je hujša, kakor vse poznejšega življenja.

4. Odhod.

Prav blizu za temi gorami je bobnelo. Bobnelo je votlo, temno strašno, da so v goro drhtela srca. Smrt je prepregla pokrajino in jo pokrila z svojim temnim plaščem. Kri se je sušila po skalah in pojita polja.

V grozi in strahu, so tu drhtele vasi, in čakale kakor suženj udarca od svojega gospodarja. In ta udarec je moral priti, ker je bilo tako zapisano v očeh lakomnosti.

Takrat je imel Janez petnajst let in pol; stal je za steklenimi vrati, in zrl na zahod. Težak ostuden sajast dim, je ležal tam v dalji nad gorami, od koder se je slišalo grozno bobnenje topov, kakor hropenje umirajočih. Zunaj so vojaki nakladali na vozove pohištvo, in drugo blago, ter vozili na kolodvor. Vojaki so bili dobri, smililo se jim je ubogo ljudstvo, ki mora zapustiti domovino. Sami so predobro poznali to besedo. Zato so pomagali.

Janezu je pa bilo dovolj to seljenje; bal se je tega hropenja, in bobnenja, ki je segalo sem do vasi kakor roka smrti. In veselil se je nove zemlje, ki jo bode videl. Gledal je v šolskem zemljevidu, kod se bodo vozili, in mesto, kjer se bodo nastanili. —

Bil je sam s svojo sestro, ki je bila starejša od njega. Brata je že dosegla roka

uničujoče sile. Ali sestra je razumela bolj od brata grozoto, ki ima priti, zato je bila pobita in žalostna.

Z veseljem je opazoval Janez lepe pokrajine in vasice, mimo katerih je drvel vlak, in je v tem popolnoma pozabil na domovino.

Sam ni vedel kedaj, in bili so v novem domu. In tisti hip, ko se je Janez znašel v tuji hiši, daleč od doma, se mu je zarežala ostra bolečina v srce:

»Vse tuje, vse sovražno, kje si ti domovina!«

Celo noč je v pekoči bolesti in hrepenenju točil solze; in ko bi mogel, bi se vrnil po kolenih nazaj na domačo ljubljeno zemljo.

5. Popotnik.

Na bregu pod vasjo na zeleni trati so zbrane deklice.

Prijeten krasen nedeljski popoldan je razlit črez vse, in blagor srcem, ki ga občutijo.

Ta srca so nepokvarjena srca teh deklic. Božja, krasna narava izvabila je hrepenenje v srce; in srce je poslalo v pesmi to hrepenenje v lep svet. Tako krasna tako mila je bila ta pesem, da bi se zjokal trdi kamen. Obmolknil je slavec v gozdu; poslušal je starček, sedeč nad vinogradom, to čudovito pesem davno minule mladosti.

Ostala je starka, ki je tavalala počasno iz cerkve po cesti, in poslušala, zavzeta, naslonjena na palico, in sključena od nepetega poslušanja te sladke nedolžne pesmi, ki jo je ona že davno davno izpela, ki je v njenem srcu hipoma oživila.

A jaz ubogi popotnik, ki hodim po lepi naši domovini, in iščem mir srca ob njeni lepoti, sem poslušal to čudežno pesem ob cesti naslonjen na drevo. Tako blizu je hrepenenje teh deklic. O to je visoka pesem, himna hrepenenja. Ali ne, — to je radost, to je vriskanje čistega srca, ki je prepolno sreče!

Tako blizu v tisti pesmi je izpolnjeno hrepenenje; v pesmi je mir, v pesmi so vsi cilji. Ali pesem je nevidna, kakor je neviden veter. Samo slišati jo je... Samo slišim tisto bajno lepo življenje, po katerem drhti moja duša.

Oj ve deklice v svetlih, belih oblekah, srečne ste, ker je vaše srce polno prepolno. — A moje srce je prazno, pustó kakor pogorišče.

Jeanne d' Arc.¹⁾

(1412—1431.)

Samotar.

Junaško »Devica orléansko« je katoliška Cerkev letos pripoznala kot svetnico; zategadel je umestno, da si njeno življenje nekoliko ogledamo.

Jeanne d'Arc²⁾ je bila rojena 6. januarja 1412. v vasi Domrémy ob levem bregu reke Moze kot otrok preprostega kmeta. Že v svojih mladih letih je bila naša Ivanka zelo pobožna in krepostna. Ljubila je čistost nad vse, bila je ponižna, razumna in ljubila je reveže.

Ko je stopila v trinajsto leto, slišala je večkrat glasove z nebes, ki so jo pozivali, naj rada moli in naj rada hodi k zakramentom. Prepričana je bila, da ji govorijo svetniki. Pozneje je svetnike videla (sv. Mihaela in devici: Katerina in Marjeta); svetniki so deklici pravili, kako velika je beda v domovini in so jo pozvali, naj gre kralju na pomoč.

Takrat je vladal v Franciji kralj Karol VII. (1422—1461), v Angliji pa Henrik V. in njegov sin Henrik VI. Krvava vojna med tema državama je trajala že 100 let. Angleži so prodirali vedno dalje; vso severno Francosko so si bili že osvojili in l. 1428. so oblegali že mesto Orléans. Kralj Karol VII. je bežal iz kraja v kraj, brez vojakov, brez zaveznikov; ljudje so mislili, da je Francoska izgubljena.

Kakor vsi prebivalci tiste pokrajine, je bila tudi Ivanka iz srca vdana svojemu kralju. Ko so Angleži oblegali mesto Orleans, tedaj je zaslišala mlada deklica glas, ki jo je pozival, da naj pomaga svojemu kralju; po večkratnem opominu se je napotila v Chinon, kjer je bil tedaj kralj Karol VII. Stopila je pred kralja, ki ga sicer še ni videla nikdar poprej, a ga je takoj spoznala, dasiravno se je bil preprosto oblekel.

Deklica je kralja zdaj prosila, naj ji da oddelek vojakov, s katerim bode ona Angleže pregnala izpred Rheimsa. Kralj ji seveda v začetku ni verjel in zaupal:

vzpraševal jo je natančno, in ko se je do dobra prepričal, da je res dobra in pobožna kristjanka, ji je izročil oklep, čelado in orožje ter ji dal veliko konj in bojnikov kakor kakšnemu vojaškemu poveljniku. Devica si je dala prirediti belo zastavo, s sliko Matere božje, sredi lilij in angelov na eni strani, na drugi strani pa francoski grb, ke ga drže angeli.

Dne 28. aprila je odšla junaška Ivanka s svojo vojsko proti Orleansu; bila je videti na svojem konju, kot, da bi bila bojni angel. Sploh je bila moške postave, velika krepka, le glas in obraz sta bila dekliška. Govorila je malo, a kadar je nastopila kot poveljnik svoje vojske, govorila je, kakor govori prerok. Nek nebeški žar jo je obdajal in plaho so jo gledali vsi. Na konju je bila po cele dneve in v vojski, ne da bi kaj zaužila; zvečer je vzela le kosček kruha in požirek vode. Delovala je med vojaštvom, kot da bi bila božji apostol. Začuden so jo gledali vsi, zakaj ona je vedela poprej, kaj se bode zgodilo, njena naročila so bila vedno uspešna, v bojih je nastopala brez strahu, zato so jo vsi občudovali.

Angleškemu kralju je poslala poročilo, ki ga je zelo razburilo; pisala mu je, naj vrne nebeškemu kralju, kar je njegovega, vrne naj ključne mest, ki so jih osvojili. Nadalje pravi, da je pripravljena skleniti mir, če odide, drugače, da bodo slišali o nji neprijetne vesti. »Bog me je poslal, da Vas preženem iz Francije. Kralj Karol je edini pravi dedič, njegova naj bo in v kratkem bo radosten vstopil v Pariz. Ako tega poročila od Boga in device ne sprejmete, zadeli Vas bomo z ostrim mečem in bojni krik bo nastal, kakor se že tisoč let ni slišal. Ko bo padal meč bode te spoznali, čigava pravica je boljša.«

Angleški kralj Henrik V. se je zarotil že tedaj, da bode dal Ivanko kot čarovnico sežgati, če jo le dobi v svojo last.

Pod poveljstvom bojevite Ivanke so Francozi zmagali Angleže pri Orleansu. Kjerkoli se je prikazala sveta devica, bili

¹⁾ Glej »Moh. Koledár« 1910.

²⁾ Izg. Žan Dark.

so vojaki vsi navdušeni ter so šli z novim pogunom nad nasprotnika.

Ko so bili Angleži premagani, nastalo je med Francozi velikansko veselje. Ivanka je hitela zdaj h kralju, da mu poroča o zmagi. Opominjala je kralja, naj se kmalu poda h kronanju v Rheims, ker njen poklic ne bode dolgo trajal.

Toda pot v Rheims je bila vsa od sovražnika zastavljena in kralj ni imel poguma, da bi na ti strani prijel sovražnike. Po dolgem obotavljanju je izročil deveci oddolek vojakov. Pri Patuju je prišlo do bitke, kjer so bili Angleži popolnoma poraženi, padlo jih je nad 4000. Dne 17. julija 1429. je bil kralj Karol VII. v Rheimsu slavnostno venčan. Ivanka je stala poleg njega s svojo zastavo. Ko je bil kralj venčan, pokleknila je predenj ter mu rekla: »Izpričano je, da ste Vi pravi kralj, in da je Francija Vaša.«

Ivanka se je zdaj hotela vrniti domov, dovršila je bila, kar ji je bilo naročeno od svetnikov. Ali kralj ji je prigovarjal, naj ostane.

Sedaj je pregovorila kralja, naj napade mesto St. Denis. Kakor vedno prepelj, bila je v bitki tudi zdaj v sprednjih vrstah, ali zdaj ni več imela bojne sreče. Napad je bil brezuspešen, Ivanko je zadel težak kamen, da so jo odnesli brez zavestno. Dne 23. majnika 1430. so jo pri mestu Compiègne ujeli nasprotniki in za pol milijona frankov izročili Angležem. Odvedli so jo v Rouen ter jo postavili pred sodišče. Sodba se je vršila dne 9. januarja 1431. Sodniki so hoteli dokazati, da je Ivanka grešnica, čarovnica, da nima prave vere. Stavila so se vsa mogoča vprašanja; deklica se je modro in dostojno za-

govarjala; upala je še vedno na svojo rešitev, a zaman. Angleži so videli v njej najboljši plen, pariško vseučilišče peklenško orodje, kralj Karol VII. pa ni storil ničesar, da bi rešil junaško deklo.

Sodni zbor je Janne d'Arc kot trdovratno grešnico obsodil v smrt, ter naročil, naj bo na grmadi sezgana. **Dne 30. majnika 1431. so jo v Rouenu na glavnem trgu sezgali.** Glasno je molila do zadnjega in z imenom Kristusovim v ustih je umrla v ognju; umrla je z hrabrostjo, ki jo je kazala na bojnem polju.

L. 1451. je francoski kralj naročil z dovoljenjem kaliksta III., da se pravda zoper Ivanko preišče. Ta druga pravda je spoznala, da je Ivanka bila nedolžna, da so prikazni, ki jih je videla, bile resnične.

Papeža Pij IX. (l. 1869.) in Leon XIII. (l. 1894.) sta naročila, naj se čudovito življenje Janne d'Arc preišče od verodostojnega sodnega dvora, da se čudovitemu dekletu pripozna čast svetnice.

Jeanne d'Arc je narodna svetnica Francije; Bog hoče, da se ohranijo razne narodnosti, ki jih je On dal rasti v teku zgodovine, in ni božja volja, da eden narod podjarni s silo druge, vsi naj žive na svetu kot otroci ene družine v bratski ljubezni in v razumnem tekmovanju. Prostora dovolj je na svetu za vse, razvoj enega ni, da bi moral biti drugemu v pogubo; in nazadovanje slabšega soseda tudi ni v prid močnejšemu. Na čudovit način vidimo to dejstvo v Ivankinem življenju. Iz vere raste tudi pravo domoljubje in rodoljubje, kjer pa ni vere in ni verskega značaja, tam ne bo čednosti in tudi rodoljubja ne bo. Ljudje, ki prodajo za užitek drage svetinje, prodali bodo ceneje ali dražje končno tudi blagor svojega naroda.



Solza.

Kaj solza si se prikazala?
Oj solza biserna
na mojem bledem licu,
potrtem od gorja. —

Ko zrem čez strte te ravnine,
ki jih obseva sončni soj
srce zastane bolečine —
oh kaj si dom ti moj! —

Puščava s trnjem vsa pokrita,
Oskrunjena devica si,
od zlobne roke vsa razkrita —
srce mi krvavi.

Henrik Soča.



Izobraževalna organizacija.



K. I. D. Pred vojno si je naše »Katoliško tiskovno društvo« v Gorici komaj pomaglo iz začetnih težav. Društvena trgovina je stala mnogo žrtev predno se je uredila, ker je bila, ko smo jo prevzeli, v slabem stanu. Vojna nam je napravila ogromno škodo, računamo na 26.000 L. Hvala Bogu, da je vsaj uprava ostala nepoškodovana. Po vojni se trgovina še povoljno razvija, a koravno se moramo boriti z različnimi težkočami: posebno občutimo pomanjkanje slovenskih knjig. »Mladika«, ki jo sedaj financiramo, bo za nas in naše delovanje spričala. — Pri prihodnjem občnem zboru se bo poskrbelo, da bodo vsi kraji v odboru zastopani. Sedanje načelstvo je tako-le sestavljeno: predsednik: Doktorič, podpreds.: mons. Ličan, odborniki: kurat Ciril Vuga, knjigovodja Francišek Bitežnik, dekan Ant. Berlot, dekan Alojz Novak, župnik Ignac Leban, dekan Jakob Rejec, vicerektor semen. Anton Rutar.

»Izobraževalna društva« na plan! K. S. Z. v Gorici ima v zalogi ponatisnjena pravila za društva, ki naj se čimprej naroče (Knjigarna K. T. D.) in društvo poživi ali zasnuje. Naša društva morajo buditi umevanje našega velikega verskega in narodnega programa, ona morajo poučevati javnost glede šolskega vprašanja, bistriti razliko med našim kulturnim načrtom in materialistično smerico boljševikov; ona nam morajo vzgajati spsobnih in požrtvovalnih delavcev za naše ideale.

DRUŠTVENA DUŠA.

Društveni dom, kako si potreben v vsakem kraju. Središče si duševnemu gibanju! Kako težko je delo brez tebe!

In ti **knjižnica**, kako težko te povsodi pogrešajo! Ali nisi kakor hladen studelec, kamor hodijo vsi, ki so žejni pouka nasvetov, napredka, tolažbe in veselja?

Petje! Kdo bi mogel tebe pogrešati, ti ljubeznivo dete, ki prinašaš radost v sličerno družbo? Kjer te ni se vsi ozirajo, kdaj se prikažeš, ko prideš je vse navdušeno. Ti poznaš vse stezice, ki vodijo do človeškega srca.

Gledališki oder, ti šola življenja! Kažeš nam življenje; opozarjaš nas na napačne in kažeš vzvišene vzore. O, da bi se vedno ravnali po pravilih navodilih.

Predavanje, ti si vodnik mladim in starim. Pripoveduješ nam potrebne stvari, razjasnuješ nam temne oddelke našega znanja; množiš nam vednosti. Razlagaš nam tuje kraje, vodiš nas v davne čase in nam odkrivaš njih zgodbo; popisuješ nam delo in stremljenje človeškega duha!

Dragi! Vse to je lepo! Dem je potreben, toda lahko samuje; knjižnice se nihče ne dotakne; godbeno orodje počiva; petje se ne čuje, telovadbenih vaj ni; predavanje je izostalo; če ni društvene duše: **voditelja**. Ta razdeljuje delo; navdušuje, tolaži, spodbuja, govori in dela; povsod je, kjer ga treba in kjer mlada četica peša. Dajte nam dobrih voditeljev in izobraževalna društva se bodo razcvitala. Bog živi voditelja! »Slov.« 28. avg. 1920.



Domači odmevi.



Opozorjamo svoje čitatelje na pobožnost sv. rožnega venca, ki se prične s 1. oktobrom. Prosimo, oklenite se z vso vnemo te pobožnosti — kajti novodobne težkoče zamoremo premagati le z nadnaravnimi sredstvi!

Presvetli g. dr. Anton Mahnič, škof krški in goriški rojak, je obhajal dne 14. sept. t. l. sedemdesetletnico svojega rojstva. Vsa Slovenija, zlasti

pa mi Goričani živo čutimo, kaj nam je neumorno delavni, apostolski škof dr. Mahnič. Prvobornitelju za katoliški prepoved, velikemu mislecu in pisatelju ter narodnemu mučeniku kličemo iz dna srca: Bog Te živi, ljubljeni vladika, še mnogo let! Naj nam sveti Tvoja luč, bodri nas Tvoj vzgled v teh težkih časih!

Dr. Srebrnič — urednik »Časa«. Z začetkom t. l. je prevzel uredništvo »Časa« (znanstvena revija »Leonove družbe«) bivši prof. teologije v Gorici naš vrli g. dr. Jožef Srebrnič, sedaj vseučiliški prof. na ljubljanski univerzi.

Katehetski sestanek, ki se je vršil v Gorici koncem avgusta je bil prav dobro obiskan. Predaval je prav zanimivo g. dr. Jakob Ukmar o osebi kateheta, g. dr. Ign. Kobal o pravnem stališču verouka in kateheta v šoli. Sledila je daljša, plodonosna debata, ki je rodila umestne in jasne tezađevne resolucije. Želja vseh je bila, naj bi se taki sestanki večkrat vršili!

Odkritije Škrabčeve spominske plošče. Dne 12. sept. t. l. so v Ribnici odkrili prvemu in največjemu slovenistu p. Stanislavu Škrabcu, redovniku in svetovnemu učenjaku iz goriške Kostanjevice († 5. 10. 1918.) spominsko ploščo. Slavnostni govor je imel vseučiliški prof. dr. Jožef Mantuani.

Delegacijsko zborovanje »Zveze slovanskih učiteljskih društev« v Trstu. Dne 6. avgusta t. l. se je vršilo javno delegacijsko zborovanje »Zveze slovanskih učiteljskih društev« v slov. ljudski šoli pri Sv. Ivanu v Trstu: 1. **Pozdrav predsednika**. Predsednik obrazloži vse težkoče, ki jih je bilo premagati, da se more delegacijsko zborovanje sploh vršiti. — 2. **Protest proti preganjanju učiteljstva**. Predsednik poroča o brezpravnosti in o preganjanju učiteljstva. Nato predlaga resolucijo o protestu »Zveze« proti takemu preganjanju. — 3. **Gmotno stanje**. Tov. Možina opisuje žalostno gmotno stanje učiteljstva. Plača se je zvišala, zato pa so cene nesorazmerno poskočile. Sprejme se resolucija »Zveze«, da naj se plače avtomatično uravnujo primerno draginjskim razmeram. — 4. **Tajniško poročilo**. Poroča tov. Rodč, ki slika razvoj »Zveze«, katera objema danes 9 društev s 784 člani. — 5. **Blagajniško poročilo**. Tov. Gruntar nam je pokazal razveseljujo stanje »Zvezine« blagajnie. Poročilo je bilo sprejeto z odobravanjem. — 6. **Poročilo organizatoričnega odseka**. Tov. Hreščak predlaga, naj se »Zveza« izreče za Del. zbornico. **Brez razprave se je glasovalo o tem predlogu, ki je sprejet z vsemi proti 2 glasoma**. Dalje se določí, da se v večjih okrajih ustanove »Učiteljski krožki« po sodnih okrožjih. — Sklene se ustanoviti mladinski list, ki naj ga izdaja »Zveza« mesečno ali 6 krat na leto. List bo začel izhajati prih. šolsko leto. — **Glede verskega pouka v ljudski šoli** predlaga tov. Hreščak, da naj učiteljstvo vztraja na svojem principelnem stališču, naj se v šolskem zakonu nič ne izpreminja, torej tudi ne zakonitih določb glede verskega pouka. — 7. **Poročilo šolskopolitičnega odseka**. Tov. Rojc poroča o predizobrazbi učitelja. Zahteva se otvoritev rednega učiteljskega v Gorici, ki naj bo pod stro-

kovnim vodstvom in na katerem naj uče v domačem jeziku usposobljeni profesorji-strokovnjaki, imenovani na podlagi pravilnega razpisa. Za siromašne dijake naj se ustanove štipendije. — Protestira se proti odredbi, ki določa italijanščino kot edini razpravni jezik na deželni učit. konferenci v Trstu in proti obligatni upeljavi italijanščine na ljudskih šolah, kjer se ni že prej poučeval kak tuj jezik. — Odprejo naj se s prihodnjim šolskim letom vse slovenske in hrvaške srednje šole. — 8. **Poročilo izvenšolskega odseka**. Sprejme se načelo, da naj se izvenšolsko učiteljsko delo vrši sistematično ter naj se za mladino od 14.—16. leta leta ustanove posebni obvezni tečaji. — 9. **Počitniški socialni tečaji**. Tov. Hreščak pravi, da je socialna naobzrba vsakemu učitelju jako potrebna: vsled tega naj se ustanove »počitniški socialni tečaji«, ki naj bi se vršili v Trstu meseca septembra tekom enega tedna. — 10. **Prememba pravil**. Po predsedniku tov. Germeku predlagane spremembe pravil so dobre. 11. **Določitev kraja bodočega zborovanja**. Sprejme se soglasno predlog predsednika, da bodi kraj bodočega zborovanja Postojna. — 12. **Razno**. Sprejme se predlog, da dobi »Zveza« v svoje roke založništvo vseh novih šolskih knjig v zasedenem ozemlju. Določi se, da bo »Zveza« poskrbela pravno pomoč vsakemu preganjanemu učitelju, ki pa mora povrniti stroške, ako se izkaže, da je bil sam kriv preganjanja. — Tov. Bač predlaga, da naj se da »Učiteljskemu listu« manjši format, t. j. format kot ga imajo revije; ta predlog se odda v pretres odseku. — Tov. Medvedič pravi, naj pazimo, da bo »Učiteljski list« res nepristranski, nato omenja napad na njega v »Listu«. Predsednik mu odgovori, da je postopal urednik »U. L.« korektno in lojalno; za to kar pišejo drugi listi pa vodstvo »Zveze« ne more biti odgovorno. — Tov. Požar predlaga, da bi se ukrenili potrebni koraki v svrhu priznanja učiteljskih matur, polaganih izven tega ozemlja. — Tov. Gerželj omeni naj se »Zveza« zavzame za tov. Primožiča, ki je tu interniran. — Nato se je predsednik tov. Germek zahvalil zborovalcem za njih vzorno vedenje in za vneto sodelovanje ter je zaključil to tako lepo uspelo zborovanje. —

Odklonitev. Vodstvo social. stranke v Trstu je odklonilo prošnjo »Učiteljske Zveze« za pristop v »Delavsko zbornico«.

Skandalozne razmere v Julijski Benečiji. Radi bi podali svojim čitateljem pregled dogodkov, ki se se v pretečenem mesecu odigrali v naši domovini. A ti dogodki so tako mnogobrojni in žalostni, da bi jih človek najrajši svetu zamotčal. Treba je vzeti v roke dnevniške katerekoli si bodi barve in vsak dan se vidi kole cele kolone, ki pripovedujejo o predrznih tatvinalah, o tolovajstvih umorih, o uporih itd. Človek res ni več varen ne živ-

ljenja, ne imetja. Kam plovemo ob teh razmerah? Čitali smo, da je bil v Desklah umorjen trgovec, zadet od vojaške kroglice, da je ljudstvo v strahu bežalo pred tujimi oboroženimi napadalci. V Biljah je bil o priliki javnega plesa smrtno zadet laški častnik. Kdo je smrt povzročil, dožene preiskava. — Trst je bil ta mesec pozorišče divjih dogodiljav, ki spominjajo ne na kulturno mesto, temveč na Afriko — domovino divjakov. O priliki svetega obreda — pogreba(!) so se od strani fašistov vršila izzivanja, ki so dovedla do strašnih izgrediv. Bilo je več mrtvih in ranjencev. Pri preiskavi social. »Delavske zbornice« so orožniki sami(!) kakor piše »Lavoratore« opustili opravilo ter napravili škode za 100.000 lir. — V predmestju sv. Jakoba je strahovlada fašistov povzročila celo vstajo. Delavci so se zabarikadirali. Močni vojaški oddelki so nastopili — kar s topovi in strojinicami. Pri teh nastopih je bilo 7 mrtvih in prav mnogo ranjenih, skoro vsi moški tega predmestja so prišli pod klinč. No, sedaj je mir zopet vpovstavljen, za koliko časa ne vemo. To pa je gotovo, da je tržaško in vse ljudstvo do grla sito — prve strahovlade fašistov. To ni pot, ki vede do pomirjenja tukajšnjega ljudstva.

Napad na slovenskega duhovnika v cerkvi. Ob splošnem zgražanju so poročali ne-le sloven-

ski, temveč tudi laški resni listi žalosten dogodek, ki se je pripetil v Trstu v cerkvi sv. Antona novega. Ko je v nedeljo popoldne razlagal na prižnici nauk duhovnik g. Guštin, ki ga tržaški Slovenci vsled njegove gorečnosti nad vse čislajo, je vdrla v cerkev tolpa pokritih mladeničev, ki so jih spremljali nekateri vojaki. Zaslišita se dva strela z revolverja. Mladeniči prično razsajati in vpiti »Fuora i sciaivi!« Očitno jih je bodla slovenska propoved, katero so hoteli fašisti s strahovlado odpraviti. Občinstvo je vse preplašeno bežalo proti vratam. Tu skoči čez spovednico na prižnico neki ardit ter nastavi duhovniku na prsi revolver. K sreči pride ob pravem trenotku neki preoblečen policijski agent in dva orožnika. A zgodilo se je potem nekaj neverjetnega. Orožniki so pustili v miru razgrajče in napadalca, tem se niti las ni skrivil, vzeli so sè seboj le duhovnika in ministrant^a. Slednjega so med potom izpustili, a duhovnika peljali na kvesturo. Po dveh urah so g. Guština izpustili, ker niso mogli na njem niti sence kake krivde iztakniti. — Torej niti v cerkvi nišmo Slovenci več varni! — In potem se govori še o svobodi, o zaščiti manjšin. Švindeli! A mnogo nam da misliti postopanje nekaterih vojakov in orožnikov!



Razgled po svetu.



Papežev nuncij v Pragi. Vatikan je določil za svojega poslanika pri vladi Češko-slovaške republike mons. Micava. Te dni je novi praški nuncij izročil svoje poverilne listine predsedniku Masaryku.

Slovani v Ameriki. Po ameriški statistiki je v Ameriki 3.240.476 Slovanov. Poljakov je 1.707.640, Čehov 538.392, Slovakov 284.444, Litvinov 211.233, Slovencev 183.431, Rusov 95.137, Hrvatov 93.036, Malorusov 35.359, Srbov 26.752, Bolgarov 19.380, Dalmatincev 5.505, Črnogorcev 3.961, drugih Slovanov 35.196. Vseh Jugoslovenov (brez Bolgarov) 312.685. Navedli smo številke samo tako, kakor jih navaja ameriška statistika.

Slovenske šole v Ameriki. V nekaterih krajih Zedinjenih držav je število slovenskih redbin tako narastlo, da si ustanavljajo Slovenci svoje šole s slovenskim učnim jezikom. Veliko šolsko poslopje so otvorili že leta 1913, v Clevelandu. Poučuje 11 učiteljskih moči v 11 razredih. Učencev je vpisanih vsako leto okrog 1.000.

Slovenski listi v Ameriki. Ameriški Slovenci imajo v novi domovini dva katoliška lista in sicer »Edinost« in »Ave Maria«. Izhaja v Chicagu; urednik obeh listov je Rev. Kazimir Zakrajšek.

»National Catholic Welfare Council«. Pravkar se je ustanovila velika organizacija vseh katoličanov cele Amerike pod gornjim naslovom. — Ustanovili so jo ameriški škofje, ki jo tudi vodijo. Petindvajset milijonov dolarjev bodo prabrali prihodnje leto, da bodo izvedli vse načrte, katere imajo. Eden teh načrtov je zveza vseh katoliških organizacij sveta v eno.

»Kolumbovi vitezi«. Tako se imenuje velika kat. organizacija v Ameriki, organizacija, ki šteje do sedaj nekako 700.000 članov. Ni to sicer pristno mladeniška organizacija; vendar je velik del članov fantov. Ta organizacija je steber kat. Cerkve v Ameriki. To so prve vrste oklopnih jarkov svetega križa. Veliko je tudi Slovencev že članov te organizacije.

Slov. skladatelj V. Parma. Naš skladatelj, ki je bil prisiljen živeti na Dunaju, se koncem t. m. preseli v Maribor. Njegova nova opera »Zlatorog« se uprizaro v ljubljani. Opernem gledališču tekem t. l., besedilo je proslovenil Cvetko Golar. Nove dekoracije slika V. Skrušny.

Ljudsko glasovanje na Koroškem. Medzaveznaška komisija za plebiscit na Koroškem je določila ljudsko glasovanje za 10. okt. t. l.

»Akademija« v Ljubljani. Na Akademiji, ki jo je priredil »Odbor Primork« dne 12. velikega travna t. l. v Unionu v korist srednješolskemu dijaštvu iz zasedenega ozemlja in pesniku Jožefu Stritarju, sta poleg glasbenega sporeda predavala tudi Frančišek Bevk in Ivo Šorli. F. Bevk je podal v kratkem govoru »Razvoj slovenskega slovstva na Goriškem od prvih početkov do današnjega dne.« — Slišali smo imena, o katerih smo komaj vedeli ali katere smo davno pozabili. Od Fra Alasia do Samorippa in Ivana Svetokrižkega do najmlajših je dolga in lepa pot. Prvi goriški pesnik Stanič, ta simpatična, tiha in delavna kanalska osebnost, je tvorila prvi vrhunec v goriškem slovstvu: bil je nekak predhodnik najznačilnejšega in največjega predstavitelja goriškega slovstva Simona Gregorčiča, pesnika našega juga. Nič z manjšim ponosom se naš Gorican ne spominja epičnega pesnika Kobaridčana Krilajca. Tudi na pisateljico Pavlino Paikovo je ponosen in celo beneškega Slovenca Trinka-Zamejskega prišteva danes med svoje, ker jih ne loči več državna meja. Spomnil se je tudi po vsi pravici na veliko osebnost Mahničev o z njegovim »Rimskim katolikom«, na Simona Rutarja in njegovo vrlo zgodovino, na Štreklja in njegove »Slovenske narodne pesmi«. Še vse lepše je zastopana moderna doba, ki obeta Goriški velik pomen v naši kulturi in lepe sadove. Ta doba je dala Goriški novelista in romanopisca dr. Ivo Šorlija; dalje pesnika in zgodovinskega pisatelja tolminskega dr. Iva Preglja; modernega leposlovca in prevajalca Pastuškina, novelista Al. Remca; pisatelja zanimivih črtic in literarnih razprav Venceslava Beleta; refleksivnega novelista Narteta Velikonjo; pisatelja morskih novelic I. Pahoria itd. — Pesnike nam je dala Goriška: tihega, tu pa tam strastveno razbrdanega Al. Gradnika, samega vase potopljenega, ekspresionističnega lirika Jožo Lavrenčiča, Iga Grudna, Janka Samca, Milana Kureta, Stana Kosovela in druge.

Na koncu predavanja je pisatelj omenil komponiste in slikarje, da je bila slika popolnejša. Dr. Ivo Šorli je bral lastno grotesko o dveh Tolmincih, ki sta se prepirala, kdo izmed njiju se bo drugemu ognil na brvi. Ta groteska je

vzeta iz cikla šegavih tolminskih grotesk, ki imajo satirično jedro, pisana je živo in v pristno tolminskih dialogih in šaljah, da jo vsakda uživa, a najbolj ta, ki je sam Tolminec.

»Dom in Svet« 1920.

»Mala ententa (sporazum)«. Listi javljajo, da se je uradno sklenil ožji stik, ne le trgovski temveč državna zveza med Jugoslavijo, Češko-Slovaško in Romunijo.

V Vidmu se je vršila dné 5. sept. t. l. cerkvena glasbena predstava ali oratorij slovečega glasbenika Lavr. Perosi-ja. Proizvajalo se je v stolnici »Vstajenje Lazarjevo«. Iz vseh delov Italije in izven nje se je zbralo veliko število glasbenikov-umetnikov, ki so občudovali pravi umotvor ponižnega komponista-duhovnika. Vsi časopisi raznih barv in raznega mišljenja se strinjajo v tem, da zasluži proizvod svetovno hvalo in priznanje.

Potres na Toskanskem. V noči 6. sept. t. l. je grozen potres obiskal Toskansko v Italiji. Cele vasi so porušene nad tisoče ljudi je brez strehe; človeških žrtev je nad sto. Sv. Oče je bil eden prvih, ki je z zdatno podporo v denariu in blagu priskočil nesrečnemu ljudstvu na pomoč.

Socialistiški kovinarski delavci v Italiji so se polastili tovarn. Gospodarji kovinskih tovarn so odklonili zahtevani povisek plače delavcem, češ, da jim sicer ni mogoče konkurirati s proizvodi drugih držav. Zagrozili so delavcem z zaprtjem tovarn. V odgovor nato so se organizirani delavci polastili tovarn v Turinu, Milanu, Neaplju in drugod, ter pričeli delo na svojo pest in svoj račun. Podpirali so jih železničarji, ki so jim dovajali tozadevni materijal, ki je ležal še nedvignjen na kolodvorih. Podjetja so zastražili delavci z lastnimi oboroženimi stražami. Vse je bilo radovedno, kaj stori vlada. Ta se pa ni odločila, da z nasilstvom oprosti tovarne, temveč je izjavila svojo nevtralnost. Vršijo se še vedno pogajanja med zastopniki lastnikov tovarn in zastopniki delavstva. Zdi se, da se posreči bolj zdrava socializacija teh ogromnih podjetij.

Socialisti napadajo procesije. V Italiji se grozno množe slučajii, da socialisti motijo verske procesije in da napadajo cerkvene procesije. Tako so v kraju San Salvatore plinvali na kip Materie Božje in z vozovi zaprečili procesijo. Ženske so vpile: »Živio Marija! — Proč s socializmom«. Socialisti so udrli potem v cerkev in streljali na množico z revolverji. Ubiti ste bili dve osebi in mnogo ranjenih. Blizu Kremone (Cingia di Botte) je 1500 socialistov napadlo procesijo sv. Roka. Trgali so cerkvene znake in zastave. V kraju Seestré Ponente so verniki praznovali tristoletnico ustanovitve svoje fare. Pri slavnostih je bil navzoč tudi kardinal iz Genove. Pri procesiji je svirala mestna godba. Socialisti so se vrgli na god-

bo in na baldahin in nastala je prava panika. Več oseb je bilo ranjenih... Tak je torej socializem v praksi: sovraženi veri in vsem njenim pojavom!

Reka — svobodno mesto pod zaščito Italije. Znani Gabriel D'Annunzio je na svojo pest proglasil Reko za svobodno mesto pod zaščito Italije. Izdelal je sam novo ustavo, katero je moral reški »Narodni svet« kar slepo sprejeti. — Papežev delegat na Reki Mons. Constantini je v javnem pismu protestiral proti novi ustavi — ker je v verskem oziru uprav poganska.

Poljska — rešena. Grozil je Poljski popolen poraz od strani ruskih boljševikov, ki so se v polkrogu z veliko hitrostjo bližali glavnemu mestu Varšave. Že so prihajala poročila, da so boljševiki pred Varšavo, in da bodo dne 15. avg. gotovb zasedli to mesto. A ravno s 15. avg., s praznikom

Marijinega Vnebovzvetja, ki velja za glavni praznik poljske države, se je vojna sreča obrnila v prilogo Poljakom. Posrečilo se jim je prodreti sovražno središče in izvesti obkoljevalni načrt. Radi tega se je boljševiška vojska morala umakniti deloma na prusko ozemlje, deloma v notranjost svoje dežele. Boljševiška protiofenziva s konjenico Budentzijevo ni imela uspeha. Poljaki so zadali hud udarec ruski armadi, zajeli so nad 100 tisoč vojni ujetnikov, in zaplenili velikansko množino vojnega materijala. — Rešili svojo domovino pred uničujočim sovražnim pohodom. Tako je ob grozečem porazu dobila »poljska šlahta« zaslužen lekcijo, a po drugi strani je Božja previdnost po Marijini priprošnji prizanesla dobremu katoliškemu poljskemu ljudstvu. Mirovna pogajanja z Rusi se vrše v Rigi.



TO IN ONO.



Koledar za l. 1921. — Letošnji **Koledar** bo posvečen našim mladeničem in možem iz zasedenega ozemlja, ki so padli v svetovni vojski. **Okoli 1000 slik padlih vojakov** bo krasilo **Koledar**. S tem hočemo našim rajnim junakom postaviti mal spomenik, ki bo pričal, da je ogromna četa naših najlepših mož in mladeničev prelila svojo kri na raznih bojiščih, ne da bi bila dočakala boljših časov za svoj ljubljani slovenski narod. — Poleg slik padlih vojakov bo imel **Koledar** še razne druge slike iz časov nesrečnega begunstva, slike najznamenitejših oseb Evrope itd. V raznih spisih bodo zastopani naši domači pisatelji in pesniki, tako, da bo **Koledar za leto 1921** nadkrilil onega za leto 1920. Urednik **Koledarja** je veleč. g. dr. A. Pavlica, profesor bogoslovja v Gorici.

Kot prilogo **Koledarju** bo dodana letos še ena knjiga povesti, humoresk in sličic z naslovom: »Božje solze«, ki jo je poslovenil naš pesnik in pisatelj g. dr. Alojzij Gradnik. Ta knjiga bo razveselila naše stare in mlade bralce, kajti v njej bodo našli zdravo berilo, poučno tvarino in mnogo prisrčnega humorja.

Naročnina za obe knjigi bo L. 4.50. — Opozorjamo, da ne bo mogoče naročiti le **Koledarja**, ker boste obe knjigi le ena celota.

Najdaljši rok za priglasitev števila naročnikov je do 31. oktobra 1920. — Knjige bodo dotiskane ob koncu novembra, nakar se takoj razpošljejo. Naročniki naj se zglase pri poverjenikih, ki jih upišejo.

Poskrbeti moramo, da prodre naš **Koledar** do zadnje slovenske in hrvaške hiše, ki naj uči, bo-

dri in zabava naše slovensko ljudstvo od Beljaka do Kvarnera.

V nadi, da nam pomorete z vsemi svojimi močmi v dosego našega namena — ki je v prvi vrsti širjenje dobrega tiska — bomo ležimo s preudanim spoštovanjem

»Narodna Tiskarna« v Gorici,
ulica Veturini št. 9,
izdajateljica in zalagateljica.

Vera nas varuje pred zločini. Komunizem zametuje vsako vero. Zato je pa tudi sposoben za vsako hudodelstvo: uboje in prelivanje krvi. Naša sv. vera pa nas varuje pred takimi izgredi. Le čujte, kaj pravi bogotajec Voltaire (Voltér).

Nekega dne je ta sovražnik vere povabil na kosilo svoja dva tovariša, D'Alembert-a in Diderot-a. Kot taka govorila sta bogokletno. Tedaj jima reče Voltaire: »Prosim vaju ne govorita tako vpricho njihovih poslov, počakajta vsaj, da se odstranijo iz sobe. Če namreč slišijo naš nauk in se bodo po njem ravnali, me bodo gotovo nocojšno noč umorili.«

Drugokrat zapisal je tele besede: »Da sem jaz vladar, ne imel bi poslov, ki ne verujejo v Boga, ker taki ljudje bi me gotovo takoj zastrupili, če bi jim to le koristilo.« F. S. Š.

Nekaj za mladino. Slavni slikar Leonardo da Vinci, zapazil je nekoč, sprehajajoč se po mestu, mladeniča, katerega obraz je kazal posebno lepoto in nedolžnost. Slikar gre za njim in ga prosi, da bi ga rad naslikal, pa za to ga tudi plača. Rade volje

gre mladenič z njim. Vsi obiskovalci, ki so videli sliko tega mladeniča, divili so se nad to angelsko lepoto.

Po dvajsetih letih pride slikar zopet v to mesto. Na sprehodu zagleda zopet možakarja, ki je izgledal tako satansko-ostudno, da si ga je sklenil naslikati kot protipodobo onega krasnega mladeniča pred tridesetimi leti.

Ko tako premišljuje, kar pride ta revež k njemu. — »Ali hočete iti z menoj, da vas naslikam,« reče slikar. Seveda je bil nesrečnež takoj zadovoljen in je šel z njim.

Ko je slikar dovršil svoje delo in je postavil zadnjo podobo k sliki nedolžnega mladeniča, pred toliko leti, se strese nesrečnež, solze se mu vlijejo po licu in pravi: ona podoba je moja. Pred dvajsetimi leti ste me naslikali. Takrat bil sem pošten in čist mladenič, danes sem pa izgubljena stvar. — V solzah zapustil je stanovanje. — Poglejte, mladeniči, kako greh človeka tudi na telesu ogrdi.

F. S. Š.

—o—

Priloga. — Današnji številki smo priložili na posebnem listu sliko slavnega umetnika Rafaella Santija: Sikstinsko Madono.

Listnica uredništva. — »Samotarju«: Iskrena hvala za mnogobrojno gradivo! Književne vesti so še zdavno stavljene; a ker jih smatramo kot mašilca, in se moramo neprestano s prostorom boriti — nam vedno zaostajajo. — M. Elisabethi: z velikim veseljem Vas pozdravljamo kot svojo sotrudnico in upamo, da nam ostanete zvesti. — Fr. Tratu v Č. in Jurjevsky za to številko došlo prepozno. — Raznim sotrudnikom: Kar je porabljivega, pride vse na vrsto. Pogrešamo pripovednih sestavkov.

Listnica upravnništva: Naročniki, ki žele premembe dosedanjega naslova, naj nam blagovole vsakikrat javiti svoje prejšnje bivališče. — Naročnike, ki so poslali naročnino le za pol leta, nujno prosimo, naj poravnajo še drugo polletno naročnino. — Kdor bi lista ne prejel takoj, naj z reklamacijo počaka par dni. Vzroki zamude niso pri ekspediciji, temveč pri pošti.

Odgovorni urednik: Ant. Sillgoj v Gorici.

Vrvar

MIHAEL SUSSIG

v Gorici, Raštelj št. 16.

Velika izber najboljših vrvi, špagata,
: : prediva itd. : :**TRGOVINA Z MOŠKIMI KLOBUKI.****RAJER EVGEN**

vinska trgovina

Gorica - Via Cesare Battisti 20

(poprej Via Teatro)

priporoča svojo **VINA.**
: : zalogo : :**A. Černigoj**
MIZARSTVO

GORICA, Tržaška cesta. :: ::

:: BRIVNICA ::Ludvik Coter, Gorica, Piazza Grande 17.
— se priporoča slavnemu občinstvu. —**Novoporočenci! Begunci!**

Oglejte si obnovljeno zalogo ravnokar došlega različnega pohištva pri

ANTON BREŠČAKU

GORICA - Via CARDUCCI - GORICA

STAVBENIK**I. NIBRANT**

Solkan št. 245

prevzema stavbena dela pod ugodnimi pogoji. Opozarja sl. županstva, cerkve urade in zasebnike, da prevzema zgradbe celih občin, cerkva, šol, itd.

Domača, solidna trdka.

Velika zaloga stavbenega lesa

vsake vrste in množine.

Cene ugodne.